

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

генерал-майор В.В. БАЛАБІН

“22” _____ 2013 р.

ПРОГРАМА

комплексного державного екзамену з дисциплін:

“ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД, АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК, ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З
ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ, ТЕОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ”

курсантів п'ятого курсу Військового інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Спеціальність: 7.02030304 Переклад

Спеціалізація: Військовий переклад (за мовами)

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника Військового
інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка з
навчальної роботи

Розглянута та ухвалена на засіданні
Вченої ради Військового інституту
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

полковник

“18”

В.Л. КИРИК

2013 р.

Протокол № 3 від 21.11 2013 р.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вивчення навчальної дисциплін комплексного державного екзамену має на меті опанування майбутніми офіцерами-перекладачами практичними навичками в галузі перекладу; забезпечення виконання різноманітних завдань життєдіяльності військ відповідно до кваліфікації офіцера військового управління тактичного рівня та практичного оволодіння необхідними знаннями зі спеціальності за фахом для виконання функціональних обов'язків в умовах сучасного бою; застосування різних прийомів та способів передачі інформації на основі закономірностей процесу перекладу й положень мовознавства та теорії комунікації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **“Військово-спеціальний переклад”** курсанти повинні:

знати :

– основні лексико-граматичні та синтаксичні трансформації: компресія; компенсація; генералізація; конкретизація; антонімічний переклад; описовий переклад; логічний розвиток понять для досягнення еквівалентності у всіх видах військового перекладу;

– особливості та правила вживання базових слів, словосполучень, граматичних конструкцій;

– правила оформлення письмових перекладів та вимоги штабної культури;

– правила ведення різних видів усного перекладу (з аркуша, послідовного, абзацно-фразового, двостороннього, тощо);

– основні способи досягнення еквівалентності в письмовому та усному перекладі та перекладацькі трансформації; засоби висловлювання темарематичної структури речення;

– основи системи перекладацького скоропису при виконанні усного послідовного перекладу;

– правила побудови військових текстів іноземною мовою для досягнення їх зв'язності, послідовності, цілісності на основі композиційно-мовних форм.

вміти :

– оперативно ідентифікувати та виокремлювати ключову інформацію з усного вхідного повідомлення в екстремальних умовах (розумове та нервово-психологічне навантаження) усного перекладу;

– працювати з інтерактивними словниками, системами машинного перекладу; користуватися системами автоматизованого перекладу;

– володіти всіма видами мовної діяльності першої іноземної мови в обсязі, необхідному для забезпечення військово-професійної діяльності;

– приймати рішення про необхідність прагматичної адаптації окремих елементів усного вхідного повідомлення;

– застосовувати основні лексико-граматичні та синтаксичні трансформації: компресія; компенсація; генералізація; конкретизація; антонімічний переклад; описовий переклад; логічний розвиток понять для досягнення еквівалентності у всіх видах військового перекладу;

– виконувати усний послідовний та зорово-усний переклад із дотриманням норм лексичної еквівалентності, граматичних, синтаксичних і стилістичних норм тексту перекладу;

– оцінювати та інтерпретувати отриману інформацію;

– володіти правилами побудови військових текстів із застосуванням іноземної мови для досягнення їх зв'язності, послідовності, цілісності на основі композиційно-мовних форм;

– ідентифікувати та продукувати різні типи письмових військових текстів іноземною мовою з урахуванням їх комунікативних функцій, функціональних стилів, дотриманням граматичних і синтаксичних норм.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **“Актуальні проблеми лінгвістичного забезпечення військ”** курсанти повинні:

знати :

– основні складові системи ЛЗВ та взаємозв'язків між ними;
– концептуальні термінологічні поняття системи ЛЗВ;
– правила оформлення письмових перекладів та вимоги штабної культури;

– методику підготовки дипломних робіт з наукової проблематики ЛЗВ;

– наукові перспективи подальших дослідницьких пошуків у галузі ЛЗВ.

вміти :

– виховувати гордість за приналежність до професії **“Військовий перекладач”**;

– представити наукову проблематику, понятійний апарат, цілі та завдання дослідження, зв'язки з іншими науками про суспільство та людину;

– самостійно вивчати мовні явища в теоретичних та прикладних аспектах;

– вільно оперувати лінгвістичними термінами та поняттями; використовувати їх у вивченні іноземних мов, теорії військового перекладу та під час проведення наукових досліджень із проблем перекладознавства;

– створювати стандартизовані бази лексикографічних даних та укладати багатомовні вузькогалузеві словники-мінімуми.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **“Теорія перекладу”** курсанти повинні:

знати :

– загальні питання теорії перекладу;

– основні моделі та закономірності процесу перекладу;

– види і типи перекладу та їх використання для правильного (адекватного) відтворення значень комунікативних одиниць мовою перекладу;

- жанрово-стилістичні особливості (ознаки) різних типів тексту;
- різні види трансформацій, що застосовуються при перекладі прозових і поетичних творів (текстів);
- специфіку перекладу окремих розрядів лексики та сполучуваність слів у процесі перекладу;
- сучасні теорії правильного (адекватного) перекладу, розробленими західними і вітчизняними перекладознавцями.

вміти :

- виконати якісний підрядковий переклад поетичного твору;
- виконати схвальний і негативний анотаційний переклад тексту (твору);
- зробити реферативний переклад тексту (твору);
- відрізнити реферативний переклад від анотаційного чи підрядкового;
- навести й пояснити односторонню та двосторонню парадигматичну модель праці перекладача-тлумача;
- показати на власному перекладі наявність відтворення на рівні денотативів і семем;
- користуватися трансформаціями і вміти знайти трансформації в будь-якому перекладі;
- перекладати й аналізувати текст оригіналу/перекладу
- користуватися двомовними, тлумачними, фразеологічними словниками й тезаурусами;
- перекладати самостійно газетні суспільно-політичні й художні тексти з іноземної мови українською;
- зробити реферативний, анотаційний, підрядковий і літературний переклад текстів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “**Практика перекладу з основної іноземної мови**” курсанти повинні:

знати :

- основні положення теорії перекладу, способи та заходи перекладу;
- лексичні та граматичні проблеми перекладу;
- стилістичні проблеми перекладу;
- трансформації, що використовуються при перекладі.

вміти :

- правильно формулювати основні теоретичні проблеми перекладознавства;
- користуватись здобутими знаннями на практиці;
- самостійно застосовувати лексичні та граматичні трансформації під час перекладу;
- розрізняти рівні, одиниці, види та типи перекладу;
- здійснювати адекватний письмовий та усний переклад з іноземної мови на рідну та навпаки, оцінювати якість виконаного перекладу;

- швидко, впевнено та правильно користуватися двомовними, тлумачними, термінологічними та фразеологічними словниками, словниками синонімів;
- використовувати на практиці перекладацькі прийоми за умов усного послідовного перекладу;
- перекладати з англійської мови на українську та навпаки у письмовій формі;
- перекладати тексти за фахом за умов усного та письмового перекладу;
- вибирати перекладацьку стратегію згідно з видом перекладу.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД ”

1. Воєнна стратегія і тактика

Рівні ведення війни. Стратегічний рівень. Оперативне мистецтво. Оперативний рівень. Тактичний рівень ведення війни. Військова доктрина. Види військових операцій. Спільні та об'єднані операцій.

2. Наступ

Принципи організації наступу. Види маневру. Види наступальних операцій. Зближення з противником. Зустрічний бій. Види наступальних операцій. Наступ. Розвиток успіху та переслідування. Види наступального бою.

3. Оборона

Основні принципи організації оборони. Види оборонних операцій. Відступ. Бойовий порядок в обороні. Ведення оборонних операцій.

4. Марш та зустрічний бій

Види маршу. Район зосередження. Похідний порядок. Похідна охорона. Марш по дорогам у передбаченні зустрічі з противником.

5. Бойове забезпечення

Види бойового забезпечення. Організація розвідувальної діяльності. Розвідувальні органи та служби. Способи ведення розвідки. Джерела розвідувальної інформації. Радіоелектронна боротьба. Топогеодизичне забезпечення. Метеорологічне забезпечення.

6. Тилове забезпечення

Організація тилового забезпечення. Матеріальне забезпечення. Технічне забезпечення. Проектування, розробка, придбання і збереження військової техніки та майна. Закупівля та надання послуг. Медичне й санітарне забезпечення. Квартирно-експлуатаційне забезпечення. Фінансове забезпечення.

7. Воєнна економіка та фінанси

Оборонний бюджет країни. Оборонна промисловість.

8. Мобілізаційні можливості країни

Надзвичайний стан у країні. Мобілізаційні резерви. Ступені бойової готовності військ та сигнали оповіщення.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ
навчальної дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК”

1. Методика проведення наукових досліджень з актуальних проблем теорії військового перекладу та лінгвістичного забезпечення військ

Методика проведення наукових досліджень з актуальних проблем теорії військового перекладу та лінгвістичного забезпечення військ. Аналіз перспективних напрямків досліджень.

2. Перекладацьке супроводження як основа лінгвістичного забезпечення військ

Перекладацьке супроводження як основа лінгвістичного забезпечення військ. Загальна культура та професійний етикет військового перекладача.

3. Лінгводидактична діяльність військового перекладача

Зміст та структура лінгводидактики. Організація мовної підготовки у Збройних Силах України.

4. Лінгводіагностика і лінгвокваліметрія в системі лінгвістичного забезпечення військ

Лінгводіагностика, кваліметрія та сертифікація професійної компетенції військового перекладача. Вимоги сучасних мовних стандартів (“STANAG 6001”, “СМР-3” тощо).

5. Термінологічна та лексикографічна діяльність як складова лінгвістичного забезпечення військ

Зміст термінотворчої, нормотворчої та лексикографічної діяльності військового перекладача. Інформаційні ресурси військового перекладача.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ навчальної дисципліни “ТЕОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ”

1. Загальнонауковий фундамент теорії військового перекладу

Наука як інтегрована система знань: визначення науки (мета, завдання, складові, функції). Фундаментальні поняття сучасного наукознавства (об’єкт, предмет, закон, теорія, модель, метод тощо).

2. Міждисциплінарний характер теорії та практики військового перекладу

Зв'язок перекладознавства з філологічними та мовознавчими дисциплінами. Зв'язок перекладознавства з іншими дисциплінами.

3. Перекладознавство як наука

Предмет та завдання перекладознавства. Сучасні теорії та моделі перекладу.

4. Переклад як процес і результат

Етапи перекладацького процесу і фактори, що впливають на цей процес. Переклад як процес і результат контакту двох мов (двох культур). Контекст оригіналу, контекст перекладу. Денотативний, конотативний та дискурсивно-прагматичний аспекти перекладу. Види екстралінгвальної інформації (денотативна (семантична), конотативна (експресивно-стилістична), соціокультурна, хроноспецифічна).

5. Жанрологія в перекладі. Моделі перекладу

Поняття жанру і стилю у перекладі. Функціонально-семіотична модель діяльності перекладача. моделі перекладу. Безеквівалентна, неповноеквівалентна лексика в перекладі. Стилістична та прагматична характеристика тексту як цілого та її відтворення у перекладі.

6. Методологічні основи теорії перекладу

Стратегія, тактика і технологія у військовому перекладі. Поняття про способи, методи і прийоми перекладу. Лексико-фразеологічні проблеми перекладу. Лексико-семантичні трансформації у перекладі. Лексико-граматичні трансформації при перекладі. Структурна обумовленість граматичних трансформацій

7. Проблема відповідників у перекладі

Методика подолання лінгвокультурного бар'єру у перекладі. Функціональна тотожність як основа перекладацьких перетворень

8. Проблема терміну

Особливості термінології та аббревіації. Загальні способи та прийоми перекладу термінів

9. Прагматичні аспекти діяльності перекладача

Загальна культура та професійний етикет перекладача. переклад та лексикографія.

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ З ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ”

1. Переклад, його типи та види. Галузі перекладознавства. Зв'язок перекладознавства з іншими філологічними науками

Порівняльний аналіз перекладів. Перекладацькі технології. Способи перекладу.

2. Переклад художнього тексту. Інтертекстуальність. Переклад за підрядником. Редагування перекладу

Особливості перекладу художнього тексту за різними жанрами: проза. Народна казка. Фантастична проза. Пригодницька проза. Гумор і сатира. Афоризми та епіграми. Практикум з письмового перекладу. Переклад уривків з художніх творів жанру соціального роману та фентезі. Практикум з відео- та аудіоперекладу. Переклад художнього фільму.

3. Переклад іноземною мовою та інтерференція мови оригіналу в перекладі. Попередження граматичної інтерференції мови оригіналу в перекладі

Роль граматичних трансформацій у перекладі. Причини перекладацьких граматичних трансформацій. Психологічна реальність перекладацьких граматичних трансформацій. Трансформація вербалізації. Трансформація номіналізації. Трансформація метафоризації дієслова-присудка із застосуванням в англійському реченні неживого агентивного підмета. Антонімічний переклад. Сегментація великої групи підмета українського речення у перекладі. Функціональні розбіжності між неозначеною формою українського дієслова та англійським інфінітивом.

4. Переклад фразеологічних одиниць, ідіом та сталих словосполучень.

Експресивність фразеологічних одиниць, переклад образних ФО. Практикум з письмового перекладу. Переклад уривків з художніх творів жанру народної казки. Практикум з відео- та аудіоперекладу. Переклад науково-популярних передач.

5. Лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську. Порівняльний аналіз перекладів.. Роль лексичних трансформацій у перекладі. Причини перекладацьких лексичних трансформацій. Психологічна реальність перекладацьких лексичних трансформацій.

Перекладацькі технології. Способи перекладу. Транскодування. Реномінації: гіпо- та гіперонімія. Субституція, конототивні субституції. Вибір лексичного відповідника з синонімічного ряду. Особливості перекладу власних

назв з української. Традиційний, історичний та трансляційний методи. Переклад назв українських та світових творів.

6. Попередження лексичної інтерференції мови оригіналу в перекладі.

Переклад українських часток англійською мовою. Переклад займенників та сполучень займенників. Практикум з письмового перекладу. Переклад публіцистичних матеріалів з друкованих та електронних джерел. Практикум з відео- та аудіоперекладу. Переклад українського художнього фільму.

7. Інтернаціоналізми. Етимологічність та інтернаціональність перекладу

Повні інтернаціоналізми. Псевдо інтернаціоналізми. Хибні друзі перекладача. Буквалізм. ерекладацький практикум. Складання словника хибних друзів перекладача за аспектним текстовим матеріалом.

III. ЛІТЕРАТУРА

1. Військово-технічний переклад: (англійська мова): підручник / В.М. Лісовський; за ред. В.В. Балабіна. – К.: ВІКНУ, 2010. – 950 с.
2. Військово-політичний переклад (англійська мова), збірка навчальних матеріалів, автор Чернишов О.О. – Київ “ВІКНУ”, 2008.
3. Військово-спеціальний переклад: (англійська мова): підручник / В.М. Лісовський, О.Є. Ларіонов; за ред. В.В. Балабіна. – К.: ВІКНУ, 2012. – 1068 с.
4. Основи військового перекладу: (англійська мова): підручник / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов; за ред. В.В. Балабіна. – К.: Логос, 2008. – 587 с.
5. Великий Українсько-англійський словник, автори: Є.Ф. Попов, М.І. Балла – Київ “Чумацький Шлях”, 2001.
6. Англо-український словник, автор М.І. Балла – Київ “Освіта”, 1996.
7. Webster’s New World Dictionary (Victoria Neufeldi Editor in chief).
8. Ажнюк Б.М. Українські власні назви (антропоніми й топоніми) в англійському написанні. Мовознавство, 1993, № 1.
9. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. – К.: Логос, 2002.
10. Білан М.Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу. – К.: Логос, 2010. – 244 с.
11. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Междунар. отношения, 1975.
12. Борисова О.В. Практика перекладу з другої іноземної мови. – К.: Освіта України, 2010. – 226 с.
13. Гнатюк Н.Г. Посібник з курсу практичної граматики англійської мови для студентів 2-4 курсів Інституту філології. – К.: ІФКНУ, 2010. – 180 с.
14. Гнатюк Н.Г., Задоріжний І.
15. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. – Львів: Вища школа. Видавництво при Львів. ун-ті, 1983.
16. Карабан В.І. Посібник-довідник із перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. I-II – К.: Політична думка, 1997, 1999.
17. Комиссаров В.Н. Теория перевода. – М.: «Высшая школа», 1990.
18. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Видавництво Київ, 1982.
19. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Вища школа, 1986.
20. Корунець І.В. Принципи і способи передачі українських особових і географічних назв англійською мовою. Мовознавство, 1993, № 3.
21. Копильна О.М. Навчальні завдання з розвитку навичок реферування суспільно-політичних текстів (для студентів-перекладачів 3-4 курсів. – К.: Логос, 2010. – 103 с.
22. Кузьміна К.А. Усний та письмовий переклад англомовних та україномовних суспільно-політичних та військово-політичних текстів. – К.: Освіта України, 2010. – 229 с.
23. Копильна О.М. Техніка перекладу. – К.: Освіта України, 2010. – 120 с.
24. Семенець О.Е., Панасьев А.Н., История перевода. – К.: Либідь, 1989, 1991.

26. Сучасна українська літературна мова. Лексика. Синтаксис. – К.: Наукова думка, 1972.
27. Трищенко І.В. Стилiстичнi аспекти перекладу. Київ: Логос, 2010. – 84 с.

Розглянуто та ухвалено на засiданнi кафедри вiйськового перекладу та спецiальної мовної пiдготовки протокол №4 вiд 28.11.2013 р.

Начальник кафедри вiйськового перекладу та спецiальної мовної пiдготовки

пiдполковник

“28” листопада 2013 р.

В.М. ЛIСОВСЬКИЙ

Розглянуто та ухвалено на засiданнi Вченої ради вiйськового гуманiтарно-лiнгвiстичного факультету, протокол № 4 вiд 17.12.2013 р.

Начальник вiйськового гуманiтарно-лiнгвiстичного факультету

полковник

“17” грудня 2013 р.

Ю.В. ДУЛIЧ